

Aan alle politieke partijen in de provincie Noord-Holland

RED DE STOLP

Open brief: De campagne Red de Stolp leidt tot meer aandacht voor behoud van stolpen.

Amsterdam, 26 juni 2018

De stolpboerderij hoort onlosmakelijk bij de karakteristiek van het Noord-Hollandse landschap. Door de schaalvergroting in de veeteelt heeft de stolp haar oorspronkelijke functie verloren, maar zij is van grote cultuurhistorische waarde in onze landelijke omgeving. De provincie erkent dit en vraagt in haar beleidsnota Landschap en Cultuurhistorie uitdrukkelijk aandacht voor de stolp.

Maar het gaat niet goed met de stolp. Het provinciale landschap was 70 jaar geleden maar liefst 10.000 stolpboerderijen rijk, ondertussen is dit aantal gehalveerd. Er verdwijnen jaarlijks nog altijd circa 30 historische vooroorlogse stolpboerderijen, waarmee het icoon uit onze provincie zwaar onder druk staat. Archeologie West-Friesland constateerde dat er wel erg gemakkelijk waardevolle stolpen gesloopt worden. Erfgoedvereniging Bond Heemschut nam medio 2017 het initiatief een bijeenkomst te organiseren om de problematiek te bespreken en nodigde andere verenigingen en stichtingen op het gebied van agrarisch erfgoed en landschap uit om te kijken of stolpen beter beschermd zouden kunnen worden; om sloop te voorkomen en stolpen een nieuwe toekomst te geven. Na een paar oriënterende besprekingen waarbij ook MOOI Noord-Holland, Archeologie West-Friesland en Landschap Noord-Holland uitgenodigd waren, heeft Bond Heemschut samen met de Boerderijstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp' en het Westfries Genootschap de campagne 'Red de Stolp' gelanceerd.

De start van deze actie vond eind november 2017 plaats in het stadhuis Alkmaar. Er was voor Alkmaar gekozen omdat deze gemeente met haar stolpenbeleid voor de Schermer een goed voorbeeld is voor andere gemeenten om stolpen door de (vrijwillige) aanwijzing als gemeentelijke monumenten een betere bescherming en een financiële ondersteuning te bieden. De gemeente werd op de goed bezochte startbijeenkomst dan ook onderscheiden met een symbolische warme douche. Diverse sprekers maakten de problematiek van de teloorgang van de stolp en de soms moeizame herbestemming duidelijk. Het stolpenbeleid van de provincie is te vrijblijvend en in veel gemeenten is er nauwelijks aandacht voor monumentale of planologische bescherming van stolpen. Soms is er wel gemeentelijk beleid maar geen of nauwelijks financiële steun om het behoud en restauratie van vervallen stolpen te stimuleren. Voor de campagne werd een website (www.reddestolp.nl) geopend om de problematiek met beelden duidelijk te maken en de Noord-Hollanders werden opgeroepen via het speciale meldpunt op www.reddestolp.nl melding te maken

van stolpboerderijen die in hun voortbestaan worden bedreigd. Ook werd gevraagd de petitie voor effectiever stolpenbeleid te ondertekenen.

De petitie roept op:

- dat de provinciale en lokale politiek en bestuurders maatregelen nemen de stolpen beter te beschermen en te redden.
- dat er budget beschikbaar wordt gesteld om stolpeneigenaren in het behoud, restauratie en herbestemming van hun stolp te ondersteunen.
- dat de dominantie van de stolpen in het open Noord-Hollandse landschap planologisch geborgd wordt. (*volledige tekst petitie: zie bijlage*)

De beschermingsmaatregelen en de kansen voor herbestemming van deze unieke boerderijen zijn op dit moment onvoldoende. Een cultuur- en beleidsomslag is nodig. Bij alle ruimtelijke plannen waar stolpen bij betrokken zijn, moet gestreefd worden naar behoud van dit unieke cultuurgoed. Bij eigenaren van stolpen met achterstallig onderhoud moet in goed overleg gekeken worden onder welke voorwaarden renovatie en mogelijk herbestemming bevorderd kunnen worden. Via de provincie zijn er mogelijkheden onderzoek naar herbestemming financieel en procedureel te ondersteunen, maar daar wordt onvoldoende gebruik van gemaakt omdat het toen nog alleen de als erfgoed aangewezen stolpen betrof. De actie was in eerste instantie bedoeld om alle lokale politieke partijen in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 te bewegen de bescherming van stolpen op gemeentelijk niveau te regelen en herbestemming te stimuleren bij leegstand. Er zijn twee brieven gemaild naar (de gemeenten voor de) lokale bestuurders en raadsleden. Tegelijkertijd is er ook een lobby gestart naar de provinciale politiek om in ieder geval een betere sloopbescherming voor stolpboerderijen te realiseren en primaire aandacht te vragen voor de noodzaak de realisatie van een beter gemeentelijk stolpenbeleid procedureel en financieel te ondersteunen.

Het doel van de actie was de stolpboerderij als Noord-Hollands erfgoedicoon op de kaart te zetten en het verloren gaan van deze provinciale identiteitsdrager een halt toe te roepen.

Campagnebijeenkomst

Draagkracht voor beter stolpenbeleid is vooral gevonden bij de lokale historische verenigingen in Noord- Holland. Veel lokale erfgoedverenigingen gaven gehoor aan de oproep te komen naar de campagnebijeenkomst van 'Red de Stolp' op vrijdag 23 februari jl. in het gemeentehuis van Beemster. De actievoerende partijen hebben de erfgoedverenigingen niet alleen geïnformeerd over de problematiek van het verdwijnen van veel prachtige historische stolpen, maar er werd ook een beroep op de verenigingen gedaan de rol te vervullen van 'oren en ogen' in het veld. Ook werd gevraagd te helpen de stolpenbeeldbank steeds actueel te houden en vooral invloed uit te oefenen naar de politiek om het behoud van stolpen in collegeprogramma's en omgevingsvisies nadrukkelijk aandacht te geven en in ieder geval te benoemen als kernwaarde in de gemeente. De verenigingen bleken daarbij wapenbroeders te zijn in de lokale strijd tegen verval. Daarnaast werd een stolpen-fotowedstrijd en tekenwedstrijd voor kinderen georganiseerd en werden de makelaars met stolpen in hun portefeuille benaderd.

Ondertussen had het Steunpunt Monumenten en Archeologie een onderzoeksvorstel gedaan naar de provincie voor nieuw gemeentelijk stolpenbeleid, mede naar aanleiding van de actualisatie Leidraad Landschap en Cultuurhistorie en het door MOOI Noord-Holland opgestelde rapport 'Kansen voor de stolp' uit 2015. Het Steunpunt Monumenten en Archeologie heeft recentelijk in samenwerking met de Boerderijstichting en de gemeente Drechterland een handreiking voor gemeentelijk stolpenbeleid gepubliceerd, 'Vierkant achter de stolp 2.0', die op de Grote Stolpendag feestelijk wordt gelanceerd. Daarmee ligt er nu een uitgebreid model voor nieuw gemeentelijk stolpenbeleid dat ook goed in te passen zou zijn als onderdeel van het Omgevingsplan als de nieuwe Omgevingswet in werking is getreden.

Ondersteuning

Van de provincie wordt door de partijen verenigd in 'Red de Stolp' verwacht de implementatie van nieuw stolpenbeleid bij gemeenten financieel en juridisch te ondersteunen. Bij voorbeeld door invoeren van stolpenbeleid in gemeenten met veel stolpen verplicht te stellen in de PRV, maar ook door bij herbestemming en renovatie financieel of planologisch mee te werken. Een agrarisch erf met een stolp zou bijvoorbeeld een meervoudige woonbestemming kunnen krijgen als er per saldo niet meer bebouwd volume ontstaat en mits de stolp uit oogpunt van cultuurhistorie behouden blijft (zowel ruimtelijke als historische kwaliteiten kunnen dan gewaarborgd worden (dit ter beoordeling aan deskundigen op dit gebied). Dit blijft natuurlijk maatwerk om dat we het buitengebied niet mogen verstedelijken en generieke regels daartoe niet wenselijk zijn. Bovendien moet het goed samengaan met de landbouwfunctie van het buitengebied. Daarom pleiten de actievoerende partijen ook voor het aanstellen van een 'Stolpencoach'.

In het kader van de nieuwe handreiking voor gemeentelijk stolpenbeleid werd ook de beeldbank van de Boerderijstichting geactualiseerd en is er in samenwerking met het Steunpunt voor Monumenten en Archeologie een stolpenkaart gemaakt om deze beeldbank en alle achterliggende informatie te ontsluiten. Op de kaart zijn ook de door de provincie genoemde stolpenstructuren aangegeven. Stolpenstructuren zijn stolpenconcentratiegebieden waar de stolp nog echt manifest in het landschap of dorpslint aanwezig is. Deze gebieden vragen om specifieke planologische bescherming, bijvoorbeeld als gemeentelijk beschermd gezicht.

Community

Stolpenbeleid heeft niet alleen planologische en monumentale aspecten. Het gaat er ook om dat er een nieuwe generatie stolpenbewoners komt die goed met deze kenmerkende multifunctionele gebouwen omgaan. Met respect voor de waarde als erfgoed (en de agrarische omgeving). Daarom heeft de Boerderijstichting Noord-Holland het initiatief genomen een Stolpencommunity te introduceren. Deze is op 1 juni 2018 van start gegaan. Met het driejarig project Stolpencommunity Vierkantdelers (zie <https://community.monumenten.nl/stolpencommunity>) heeft de Boerderijstichting een dynamisch nieuw netwerk voor ogen, een community, dat een podium biedt voor alle vrienden van de stolp die kennis- en ervaring willen uitwisselen. De Rijksdienst Cultureel Erfgoed en de provincie Noord-Holland hebben het belang van dit initiatief onderstreept door als opdrachtgever hun inhoudelijke en financiële betrokkenheid tot uitdrukking te brengen. Een initiatief dat goed aansluit bij de campagne 'Red de Stolp'.

De campagne 'Red de Stolp' heeft veel aandacht voor de stolp opgeleverd. Er zijn circa 90 meldingen van stolpen die verloren dreigen te gaan. De petitie voor beter stolpenbeleid is inmiddels ondertekend door ruim 2.250 personen. Er ligt een model voor gemeentelijk stolpenbeleid gereed.

De provincie heeft de nodige stappen gezet en aangegeven dat alle originele stolpboerderijen tot het provinciale erfgoed behoren. Er is een Stolpencommunity om initiatiefnemers te ondersteunen. Het is nu aan gemeenten om de handschoen op te pakken en gemeentelijk stolpenbeleid te implementeren en aan de provincie om dit financieel te ondersteunen.

Wij hopen op de Grote Stolpendag op 28 juni a.s. te Venhuizen signalen te vernemen dat provincie en gemeenten daadwerkelijk de handschoen oppakken. En dat het behoud en herbestemming van stolpen breed wordt gedragen door bestuurders, stolpeneigenaren, erfgoedverenigingen en alle andere stolpenliefhebbers. Want zonder stolpen zou Noord-Holland Noord-Holland niet meer zijn!

Karel Loeff,
Directeur,
Erfgoedvereniging
Bond Heemschut

Henk de Visser,
secretaris,
Boerderijstichting
Noord-Holland
'Vrienden van de stolp'

Jan Smit,
Voorzitter,
Westfries Genootschap

Voor vragen kunt u terecht bij Christian Pfeiffer / Beleidsmedewerker op Pfeiffer@Heemschut.nl / 020 622 52 92 Elsa Gorter lid Commissie Heemschut NH/ coördinator op 06 22 46 09 41 of Henk de Visser, Bestuurslid Boerderijstichting 'Vrienden van de Stolp' op 06- 22791788

Bijlage; tekst petitie Red de Stolp.

Wij

Stolpbewoners, inwoners, ondernemers, recreanten en bestuurders uit Noord-Hollandse gemeenten

constateren

- dat stolpen iconisch zijn voor het Noord-Hollandse landschap
- dat stolpen hun primaire agrarische functie verloren hebben
- dat stolpen bepalend zijn voor schoonheid van het Noord-Hollandse landschap en dat dit economisch en recreatief van grote waarde is
- dat er vele stolpen door sloop verdwenen zijn

en verzoeken

- dat de provinciale en lokale politiek en bestuurders tot maatregelen komen om de stolpen beter te beschermen en te redden
- dat er budget wordt beschikbaar gesteld om stolpen eigenaren in het behoud, restauratie en herbestemming van hun stolp te ondersteunen.
- dat de dominantie van de stolpen in het open Noord-Hollandse landschap planologisch geborgd wordt

en ondersteunen daarmee de actie RED DE STOLP van Heemschut, Boerderijstichting Noord-Holland 'Vrienden van de Stolp' en het Westfries Genootschap